

Bavariae Sanctae Volvmen ...

Rader, Matthäus

Monachii, M.DC.XXIV.

S. Sebaldvs Peregrinvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79699](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-79699)

S. SEBALDV PEREGRINVS.

VL solis, cùm per medium volat aurous orbem,
Abs teto latum cernitur orbis nubis,
Inclita sic virtus celsa de stirpe resplendens
Exempli populos, totaq; regna trahit.

Regia progenies sociataq; regia virtus
Spaserunt laudes, Deo Sebaldo, tuas.
Fugisti thalamos, fugientem fama secura es,
In thalamis tunc fama segula forer.

E 3

S. SEBAL-

DE 72 ZARVILDO TERRAE CAVMO.

STRATIÆ HERCULANEÆ

REBUS HISTORICIS ET NATURALIBUS
SICILIAE ET AGRICULTURÆ
CIVILITATIS ET MANNARUM
CULTIVATIONIS ET INDUSTRIÆ
CIVILIS ET MILITARIS

E 2 SECVI

S. SEBALDVS

PER EGRINVS.

Sebaldum alij Dacum natione, alij Danum, alij vel Britanum vel Hibernum vel Scotum faciunt, adeo plerique scriptorum diuinant potius quam narrant. Regio satu-
reditum omnes fere consensu tradunt, nec interim quis-
quam vel parentes exprimit vel eius maiores, quod simplicitas æui-
minus ad hæc attenderet, aut vetustas temporum, quæ omnia con-
sumit, etiam nomina delerit. Danum non fuisse ratio temporum
ostendit, cum longè post Dania sub leges Christi concesserit. De
annis non satis constat, Martello Franciæ principe & Pipino rege
patre Caroli M. vixisse autemant. Lambertus Schafnaburgensis
anno 1072. hæc de Sebaldo, Clara & celebris valde his temporibus per Gal-
bias erat memoria S. Sebaldi in Nurnberg & S. Hemerad in Hasengou, & ma-
gnopopulorum concurſu quotidie frequentabantur, propter opitulationes, quæ di-
uinitus illic languentibus se penumero conferebantur. Enimuero hæc à
morte S. Sebaldi eueniſſe ad eius cineres certum est, ut non repu-
gnet superioribus, illum prioribus annis vixisse. Recitat eadem
verba Trithemius Hirsaug. Chron. 1072.

Institutum aiunt primis pueritiae annis optimis literatum dis-
ciplinis Lutetiae Parisiorum, quod ante Academiam conditam fie-
ri oportuit. Nam anno demum 791. Lutetiana academia à Ca-
rolo M. instituta est, ut ex varijs scriptoribus Iacobus Middendor-
pius ostendit. Antea quoque literas Lutetiae ab doctoribus pu-
blicis traditas idem docet cum scribit, *Quanquam igitur ante Carolum lib. 2. Acad. p. 333.*
artes Parisijs et si corrupte floruisse videntur, is tamen veram Academiam for-
mam introduxit. Ad Sebaldum redeo, quem religionem cum nutri-
cislacte hauiſſe tradunt. Tum ex ephæbis excedenti virginem à
patentibus genere, forma, religione parem despontam, sed ab Se-
baldo ad exemplum S. Alexij nuptam in thalamum deductam, pri-
manoche relictam, cum oratione Sebaldi esset indueta ut in abitum
consentiret. Orationem placet è verbo subiçere, ex qua pietas
& sensus rerum cælestium utriusque poterit cognosci, *Onusla qui-*
dem auro gemmisque op̄a clara virgo incedis, latro tibi vitandus est, inter enim
scorpiones & serpentes ingredimur, caro nostra fragilis, cinis futurus post modi-
cum, cum omnia posse Deus, lapsos nos valet non erigere virgines. Noli ergo
sponsa, subiace maledictioni. In dolore paries filios tuos: seruemus igitur quod
M. 3. in 4. te p. 127.

1000XL.
circiter floruit. x1v.
Cal. Sept.
Conrad, *Celtis post Ca-*
roli M. annum vixisse
tradidit, cap. 8.
Lambertus Schafnab.
p. 189. anno 1072.
Hartm. Schedel.
Chron. p. 162.
Trithem. Hirsaug.
Chron. vita, patria
lingua conscripta.
Magdeburg. Centu-
riat. 8. c. 10.
Martyrol. Canisij.
Arnold. Vision p.
504. l. 4.
Cratopol. de SS. Germ.
p. 133.
M. S. Hartm. Sche-
del. p. 124.
Iacob. Gretser. in SS.
Eysteinſb. p. 372.

nati sumus, tu in paternis interim laribus, ego ibi ubi aufficante Deo laboribus su-
doribusque acquirere licet, quod gratia angelis dedit. Fidei utique nostrae mu-
tuos sint tutores Ioseph virgineus sponsus virginalis diuinalisque aulae custos B^{is}
virginis Mariæ, sub quorum testimonio hanc arcam virginalis integratis gem-
ma pudicitiae decoratam, perfectam arculari figura accipito eundem præsen-
turus illi qui est flos fructusque virginis. Dein clam omnibus ex regia se
subduxit, neglectisque omnibus vitæ præsentis commodis, spe fu-
turosum exilio patriam post habuit, ut eo certius ad cælestem Bea-
torum sedem aspiraret, profectus à patrijs laribus Italiam petiit, in
ibiq; in SSS. Richardū regem, vt volunt Angliæ, VVilibaldum &
VVunibaldum filios, quorum vitas in hoc ipso volumine cognol-
ces, incidit, in opiaque laborantibus alimenta vinique laticem mi-
nisterio cælestis internuncij impetravit. Arianam impietatem ad-
mirandis saepius factis, quam dictis refutavit. Reuersus ex Italia,
socijsque relictis venit Ratisponam, Boiorum id loci caput, diuer-
titque in humilem pauperis casam, precatus patrem familij, ut
focum rigenti excitaret, cælum enim hiemauerat, tellus niuibus
presa tenerum Sebaldi corpusculum horrore frigoris ita perfude-
rat, ut prope gelaret. Deerat materia in alimentum ignis, fertur ge-
licidium ab hospite negante sibi quicquam ramenti esse, quo calo-
rem prouocaret. Sebaldus stiriam in carbones immittit, quæ alias
rogum extinctura, obstupescente natura accedit, adeò hiems eti-
am cælestibus viris pro æstu & æstate est, ut saepe pro rore, umbra,
& frigidario vndantia fornacium incendia, quod tribus Hebrais
accidit, fuere. Redintegravit eodem loci vitrea fracta non opehu-
mana, ut ingeniosus ille Neronis æuo vitriarius, sed planè diuina,
quod alijs itidem Diuis factitatum meminimus.

Tenebatur Sebaldus magno silentij vitæque quietæ desiderio.
Silua placebat inter Ratisponam & Norimbergam, quam recentio-
res Segodunum falso credidere. Nondum Danubius illic loco-
rum ponte junctus erat, nec ratis vlla in promptu. Sed nulla vir-
tuti via est inuia, vestem extimam fluctibus instratam ascendit, flu-
ménque non minus sicco vestigio traiicit quam olim aut Erythra-
um Hebræi, aut Pamphilum Alexander, quod nec lana pallij vndam
biberit, nec guttam velut oleo delibuta admiserit. Siluam,
quæ in ambitu sedecim millia passuum colligit, & Regneso Pe-
gnesoque omnibus interluitur, ingressus, Deo votis precibus, in-
dia, vigilijsque sanctissimè litauit. Necdiu tanta virtus, quamvis
densa memoris umbrâ tecta potuit latere. Erat in eadem vicinia
vir minimè malus, & Sebaldo nostro etiam familiaris & hospes.

Is ex

clunier. l. 3. c. 8. p. 30.
v. 83.

clunier. c. 2. p. 17. B.

Is ex præterfluente riuo subinde prædam trahebat & pifcationi dabant operam. Deprehenderant hunc ex arce speculatores & comprehensum, quod illum jus pifcandi habere negarent luminibus exuerunt. Quod vbi Sebaldus didicit, illacrymatus acerbæ miseri fortunæ, diuersitori suo gratus solem reduxit, exsculptosque oculos restituit. Siluae cultotibus & vicinæ ctim legem cælestem exposuisset, reliquias Idolorum aboleuisset annis & senio laboribusq; fractus ad D. Martini Sodales Noribergam confugit, ultimumque ibi diem clausit. Quanquam alij sunt auctores, qui tradant, eum in ipsa silua decepisse, corpùsque jumentis jugi insuetis impositum ad locum, quem destinarat quieti deportatum conditumque, crebris beneficiorum miraculis inclaruisse, ac demum ab Martino Quinto cælesti religione consecratum inter cælites coli publicè coepit, quarto decimo Calend. Septembr. quod eo die, xix. inquam Augusti, obiisset. Sacrum eius pignus Noribergæ in æde principe Petri & Pauli olim religiosissime cultum, hodie, vt omnes Diuum ceteros (quod impiæ Lutheri sectæ acceptum feras) neglectum jacet, donec propitium magis cælum Germanias terras respiciat.

Eandem compendio vitam tradit Hartmannus Schedelius in Chronico his verbis: *Sebaldus Confessor dignissimus ac sanctissimus hac tempestate (ut quidam ferunt) doctrina ac sanctitate in Germania floruit. Is ex nobilissimus ortus parentibus regis Dacie filius ac reginae castissima; qui votis ac precibus a Deo hanc sibolem impetrarunt. Ab ineunte aetate disciplinis & literis traditus, pro adipiscendis liberalibus artibus in adolescentia Parisios petiit. Cum eruditissimus euasisset, virgo pulcherrima de familia regum Francorum matrimonio ei juncta fuit. Verum sibi in mondialibus pompi, relicto regno sponsam elegantissimam nocte deseruit; in longinquis regiones ac eremum secessit. Ubi cum annis XV sanctissime vixisset, inde devotionis gratia Romam perueniens a Gregorio II. summo Pont. ad Germanos prædicationis grata directus Willibaldum & Vunibaldum fratres itineris comites habuit. Et primo apud Longobardos deinde Ratisbonæ, doctrinâ, virtutibus ac miraculis claruit. Postremo apud Nurebergam in solitudine nemorum religiosissimam ac perfectissimam vitam usque in finem exegit. Ubi præter doctrinam populo exhibitam miraculorum gloria nomiratisimus euasit. Tandem plenus dierum ad oratorium fratrum S. Martino dicatum Nurebergæ (ubi modò cenobium Ordinis D. Benedicti ad S. Egidiū nuncupatum peruenit, infirmitate ac senio correptus sanctissime reigrauit ad Dominum. Cuius sanctum corpus ab indomitis bobus ad locum sepulture ductum insignis basilica in eius nomine extracta est. Quem postmodum summi pontifices propter crebra miracula in Sanctorum Confessorum numerum aggregauerunt;*

præcipue

erat epol.
vvion.
M.S. p. 131. 6° edic.
cma.

Hartm. p. 162.

principiè Martinus V. Papa eius Festum per uniuersum orbem XIV. Kal. Septembr. celebrari iussit. Quamobrem apud Nurembergenses summo honore quotannis colitur! cum Nurembergia præclara urbs meritis huius dignissimi patroni augmentum in omni honore & gloria uertim sensit.

Iuuat antiquum apponere Sapphicum ex M. S. decerptum,
quo non ineleganter tota Sebaldi vita absoluuntur,

Conradi Celtis.

Regiae stirpis soboles Sebalde,

Norica multum veneratus urbe

Datuam nobis memorare Sanctam

Carmine vitam.

Te sacris votis generant parentes,

Cum diu lecto sterili vacassent,

Teque suscepto statuere castam

Ducere vitam.

Natus hic sanctus puer ergo votis,

Gallia claram properas in urbem

Artibus sacris animumque cultis

Moribus ornans.

Haueras sanctas ubi mente leges,

Patriam doctor rediisti in aulam

Regiam, querunt tibi mox uenustam

Iungere sponsam.

Vt dies laetis fuerat paracta

Nuptijs virgo pudibunda vultu

Ducitur celo tibi copulanda

Candida lecto.

Cumque jam clausum fuerat cubile,

Et quies cunctis foret alta rebus,

Tu tua sponsa loqueris pudice

Talia verba.

Nata de magno mea sponsa rege,

Non tuum castum violabo corpus,

Si placet placet mecum pia vota casta

Iungere vitæ.

Ad noctis virgo tenero pudore,

Et Deo magnas dedit ore grates,

Integrali seruans generosa casto

Corpore vitam.

Ipse mox celsam genitoris aulam
Spiritus sancti monitu relinquens
Horridam siluam, Hercinumque castis
Saltibus intras.

Et per exeset aua saxa rupis
Stratus orabas manibus supinis,
Feruidum solem, Boream, nubesque
Passus & imbræ.

Et feras inter medias quiescens
Sæpe montanis satiatus herbis
Haueras puram liquidis fluentem
Fontibus condam.

His ubi corpus dapi bus foueres
Mentis in puram tenuatus auram
Sæpe diuino nitido videbas
Pectore vultus.

Sic tribus lusbris tacito peracta
Inde Romanam properas ad urbem
Qua Dei verbum monuit per orbem
Spargere Pastor.

Ipse mandatum recipis paternum
Et vagus terras varias pererras
Donec immensum peregrè venires.

Latus ad Histrum.
Hic ubi cymbis tumidus careret
Præbuit tutam, pater alme, nauem
Pallium, quo tunc fueras pudico
Corpore tectus.

Moxque per castas nemoris latebras
Noricam latus veniens in urbem
Hanc docens sacro monitu profanos
Linquere cultus.

Et Deum celo residere cœlo
Prædicas; penas virtutis daturum
Quique virtuti tribuet beatae
Præmia vita:

Ille de casta genitrice natus
Corporis mortem tulerat cruentam
Tertio Phœbo rediens sepultis
Victor ab oris.

Approbas

Approbas multis tua verba signis
Scripta quæ libro reperi fideli,
Nec minus clarus hodie coruscas
Inclite regni.

Cumque jam longo fueras labore
Fessus, & sedes meritus beatas
Te senem nostras Deus imperabat
Linquere terras.

Spiritus sanctos ribiliquit artus,
Mox boves corpus tulerunt agrestes
Quæ tuas sanctas modo personamus apil
Carmine laudes.

Ergo jam cælo merito locatus
Hanc uelis urbem medij arenis
Conditam sanctis precibus juuare
Sedulus orans.

Terra fæcum domadeat liquore,
Et salutares habeat calores
Spiceam gestans Cereris coronam
Fænore multo.

Spumet & plenis rubicundus uis
Bacchus, & frontes tetricas relaxet,
Et pecus lati nemorosa carpat
Pascua pratis.

Prosperos seruent radioſa cursus
Astra; nec morbos subitos minentur
Tärque per nostras maneat perenni
Tempore terras.

Fata Germanis faueant triumphis
Dum petet Turcos gladijs cruentis
Principis nostri juuenile robur
Maxmilliani.

Hinc ubi nostras animas solutis
Corporum & inclis Deus euocabit
Confer, ut tecum capiamus alti
Gaudia celi.

Hec ubi nobis, Pater, impetrabis
Ante supremi faciem Tonantis
Hic tuas semper cumulemus aras
Thure benigno.

In sum-

In summâ semper veneratione cultuq; D. Sebaldus fuit apud Noribergenses, quoad hostis cæli & omnium Sanctorum Lutherus urbem Noribergensem & magnam Germaniæ partem inuasit. Condiderant ciues paullò antequam illa pestis ciuitatem nobilissimam occuparet, Diuo Sebaldo inclitum mausoleum, quod ut ex rationibus M. S. Codicis Noribergens. constat ex orichalco singulari opere factum septuaginta octo millibus sexcentis quadraginta quinq; aureis aestimatur. Descripsit illud carmine Eobanus Hessus.

2529.

*Extat in hoc templo monumentum insigne Sebaldi
Quem Diuum pars magna vocant: hic primus ab orbe
Externo ueniens fertur loca nostra colentes
Chrislicolam docuisse fidem, pro cuius honore
Officij meritisque pijs his cultibus illum
Affecit pia cura patrum, testata salutem
Hoc primum doctore sibi que suisque paratam.
Atque ideo hoc illi posuere insigne sepulchrum,
Officij memores, quo non præstantius ullum
Sue manu, sue ingenij, sue arte magistra
Contendisse libet, totum est ex ære nitenti
Artificis cælata manu, pulcherrima moles
Naturæ varijs operum, forma omnis ab imo
Surgit epistilijs fracta ex crescentibus inter
Serpentum species operosa toremata florum.
In summa coit, & pulchri fastigia tecti
Contrahit ipsa etiam varijs cælata figuris.
Non angusta tamen ne vertex summus acutam
Pyramidem faciat, quamquam tres pyramidales
Ad similem conos; circum capitella columnis
Addita sunt, spiræq; breues torulique rotundi
atque abaci teretes, quibus aut simulacra Deorum,
Aut hominum insistunt, videas colludere fictas
Arte puellarum effigies, semperque nouatos
Formarum vultus, colubros adrepere, nudas
Stare puellarum species tenuis ilia, donec
In caudas abeant, media plus parte, draconum.
Quid statuas alias memorem, matrūmque virorūmque,
Has nudas, illas armis & uestibus aptas?
Quid tot quadrupedum formas? tot sculpta leonum*

*Eob. Hess, in Norimb.
descript. apud Grise.
p. 375.*

F

Corpora?

Corpora: nudorum infantum quid mille figurar:?
 Musa nec culla queat tanto satis esse labori,
 Nec verbis aquare opus immortale futurum,
 Quod neque Praxiteles, nec Myron, nec Polycletus
 Nemo Cares, nemo Scopas reprehendere posse.
 Quanquam fama illos sculpendi nobilis artis
 Commendat, nos tros melior peruenit in annos
 Gloria. Sicut enim fuit ignorantior etas,
 Et rudit illa prior, sic nos, crescentibus annis
 Crescere & inuentis meliores addere rebus
 Parfuit, & veterum vinci feliciter artes.

DE BB. AL.